

Dr H. C. Rutgers zegt zelf in het Woord vooraf: „Ten slotte versta men wel de bedoeling bij deze uitgaaf. Het is geenszins de bedoeling om een soort officiële commentaar op de kerkenordening te geven, zoodat voortaan kerkelijke zaken, die in geschil zijn, met een beroep op deze adviezen kunnen uitgemaakt worden zonder dat er benige tegenspraak mogelijk is.”

Blijkbaar ligt hier de nadruk op het woord: officiële. Maar het woord: commentaar had in denzelfden nadruk kunnen deelen.

Want een samenhangende verklaring van de Kerkenorde wordt hier niet geboden.

Men heeft hier een verzameling van losse adviezen, die naar de artikelen van de Kerkenorde gerangschikt zijn.

Niettemin verleggen woorden die een hooge waarde.

En dankbaarheid past ons jegens den zoon en de dochters, die deze nalatenschap van hun vader aan de publiciteit wilden toevertrouwen.

Zij hebben daardoor onze kerken aan zich verplicht.

Dit boek zal steeds een vraagbaak blijven.

Natuurlijk mag men niet meenen, dat met het oordeel van prof. Rutgers de zaak feitelijk beslist is.

Op de eerste bladzijde van dit boek wordt daartegen reeds gewaarschuwd.

Daar vindt men twee motto's.

Het laatste luidt: „Wanneer over eenige zaak een gevoelen wordt uitgesproken, is het zeker niet onverschillig, van wien dit afkomstig is. Maar ten slotte zijn het toch de gronden en motieven, die beslissen moeten.”

Dat is een uitspraak van prof. Rutgers zelf.

Ook vergeet men niet, dat de gevallen, die zich in het kerkelijk leven voordoen zoo varie rend zijn, dat ze niet altijd terug te brengen zijn tot de gevallen, welke hier worden behandeld.

Dit boek behoort dan ook niet onderscheid gebruikt te worden.

Het maakt het oordeel van de thans functionerende hoogleeraren in het kerkrecht allermits overbodig.

Trouwens, de vraagstukken op dit gebied vermeerderen zich met den dag.

Menigmaal zullen deze kerkelijke adviezen dan ook in den steek laten en is nieuw advies noodzakelijk.

Maar dit alles neemt niet weg, dat deze adviezen door iedereen kerkeraad dienen bestudeerd te worden. Het moet alleszins gewenscht geacht, dat in elken kerkeraad een of meerdere exemplaren ervan in circulatie worden gegeven.

Prof. Rutgers schreef zoo eenvoudig en helder, dat er geen hooge ontwikkeling gevorderd wordt om hem te begrijpen.

En waar juist in kerkrechtelijke zaken soms nog zulke zonderlinge ideeën in onze kerk opgeld doen, kan dit boek uitnemend helpen om gezonde denkbeelden ingang te doen vinden.

Vaak zal men moeten glimlachen over de kostelijke manier, waarop prof. R. omspringt met iemand, met wien hij het niet eens is.

Zelden sprak hij iemand lijnrecht tegen.

Hij begon meermalen met iemand schoon gelijk te geven, maar kwam dan door een hoffelijke zinswending tot een tegenovergestelde conclusie.

Zoo moet (ik heb het slechts van hooren zeggen) een examinandus eens bewaard hebben, dat Amos profeteerde na de ballingschap. En Rutgers moet daarop, zijn rechterwijsvinger langs den neus strikkende en een smekend geluid met den mond makend, geantwoord hebben: heel goed, de nagedachtenis van Amos leefde na de ballingschap voort, maar zelf leefde hij vóór de ballingschap, want in het eerste vers van zijn profetieën worden genoemd de koningen... Examinandus moest invullen.

Iets dergelijks vindt gij hier en daar ook in zijn Kerkelijke Adviezen. Zoo b.v. op bl. 126, waar men leest: „Natuurlijk kan prof. B. dit niet zoo bedoeld hebben, al staat het in zijn boek eigenlijk wel. Denkelijk zou hij antwoorden, dat hij bij die uiteenzetting stilzwijgend onderstelde enz.”

Die lichte ironie, welke zijn woord op vergaderingen zoo aantrekkelijk maakte, geeft op menige bladzijde ook tint aan dit boek.

Geven we nu nog een enkele proeve uit deze uitgave.

Ik kies daartoe de vraag op bl. 252: Mag een predikant voor den rechter geroepen worden om te getuigen over wat hij als predikant hoorde? Hierop volgt dit antwoord:

Aan een aanschrijving, om voor den Rechter-commissaris te verschijnen, moet ge natuurlijk voldoen, daar dit altijd ieders plicht is. Maar dat brengt geenszins mede, dat ge dan ook op alle vragen, in zake 't geen u bekend is van de door u bedoelde zaak, moet of nocht antwoorden. Dat behoort niet, en dat mag zelfs niet, met betrekking tot kerkelijke aanklachten, verhooren, onderzoekingen, enz., die nog geenszins openbaar zijn maar nog alleen maar binnen den besloten kerkeraadskring bekend zijn, en die ge slechts weet in uwe kwaliteit van Dienaar des Woords. Dan geldt ook voor u, wat geldt voor een pastoor, een dokter, enz.; terwijl ge daarentegen op andere vragen wel zoudt moeten antwoorden. De hierop

betrekking hebbende bepaling van het „Wetboek van Strafvordering” luidt aldus: „Art. 163. Van het geven van getuigenis, en zelfs van het afleggen van onbedachte verklaring, kunnen zich ook verschoonen zij, die uit hoofde van hunnen stand, hun beroep of hun ambt tot geheimhouding verplicht zijn, doch alleen omtrent hetgeen, waarvan de wetenschap aan hen als zoodanig is toevertrouwd.”

Bij de kerkelijke behandeling van tuchtzaken is natuurlijk, zolang de zaak nog in behandeling is en bij toepassing van zoogenaamde „stille censuur”, ieder opzien der gemeente, en allereerst de Dienaar des Woords, uit hoofde van zijn ambt „tot geheimhouding” verplicht, althans voor zover hij uit kracht van zijn ambt kennis van de zaken heeft, die hij zonder dat ambt niet zou hebben.

Over de motieven van de bovengenoemde bepaling, en over hare toepassing, zou zeker nog veel zijn te zeggen; maar dat zou een juridisch opstel moeten worden, 't geen niet van mijne competentie is.

≡ **Achteruitgang der Modernen.**

De achteruitgang der Modernen komt in de Pers opnieuw ter sprake, vooral naar aanleiding van een ingezonden stuk in het „Weekblad voor de Vrijz. Hervormden”.

Daarin vindt men de volgende opmerkelijke passages:

„Niet uit leeftijdspessimisme, doch op grond van hetgeen ik waarneem, begin ik te wanhopen aan de vrijzinnig-godsdienselijke richting, in welk kerkgenootschap dan ook. Als ik goed zie, heeft die richting niet ingeslagen, ja, ik zou haast zeggen, fiasco gemaakt.”

Om mijn droevige meening toe te lichten, wil ik mij bepalen tot de provincie Zuid-Holland. Het in kerkelijk-protestantsch opzicht beruchte Noord-Holland is mij niet bekend, ook niet, wegens het noot eens ronduit in de bladen vertellen, hoe het zit met die onkerkscheid, ongeloofvheid of onverschilligheid der Noord-Hollanders een soort struisvogel-politiek, welke niet langer gehandhaafd moest worden.

Opgevoerd in een Z.-H. dorp, waar een der eerste en meest geproponceerde, maar tevens een der ernstigste en ijverigste moderne predikanten stond in de Ned. Herv. Kerk, naast een der zachtzinnigste, eminentste dominee's van dezelfde richting bij de Remonstranten, herinner ik mij wel, hoe de opkomende nieuwe leer enkelen al stiet, doch het overgrote deel bleef de predikanten getrouw en eerst na jaren kwam er een embryo-evangelisatie. De groote kerk was des Zondagmorgens bijna gevuld met een aandachtig gehoor, dat luisterde naar een godsdienselijke rede van 1 uur, zonder buitengewoon georgel. Des middags om 2 uur gingen velen weder op onder 't gehoor van den onvermoelden dominee, waar 100 toehoorders voor een middagbeurt geacht werden niet veel te zijn. Ook de tweede der feestdagen en 's winters de Woensdagavondbeurten trokken nog voldoende hoorders. De voortaanstaanden uit de gemeente en ook de heilige denkers ontbraken niet.

Steeds waren in de gemeente vrijzinnige predikanten, doch wat verschil na 40 jaren. De voorname zooveel genoemden, of hun kinderen en kleinkinderen „doen er niet meer” aan, de eenvoudigen zijn allen orthodox geworden en ondergebracht in 2 bloeiende evangelisaties, zoodat een klein getal getrouwen de enkele, korte godsdiens-oefeningen met veel afwisseling van zang en orgel blijven bezoeken. Zoo in de Ned. Herv. Kerk, zoo in de kleine Remonstrantsche gemeente.”

Dan betoogt hij, dat de moderne preeken veel te intellectualistisch zijn, zoodat ze de meeste hoorders niet interesseeren en vraagt: „Hoe is 't nu met de vrijzinnige richting in de steden Leiden, Gouda, Den Haag enz.?”

En hij besluit hiermee:

„De geschiedenis der laatste 50 jaar is ook daar om er op te wijzen, dat de vrijzinnige richting niet inslaal en gedoemd is te verdwijnen en op te gaan in orthodoxie voor de meerderheid en atheïstische politieke clubs voor het overige deel.

Wat waren er in midden Zuid-Holland vroeger tal van Remonstrantsche gemeenten in de dorpen. Verdwenen zijn ze in Moordrecht, Bleiswijk, Zevenhuizen, Hazerswoude, Alphen en de nakomelingen der leden zijn orthodox, evenals velen der oude Remonstranten in de nog bestaande kwijvende gemeenten.”

Vóór wij nu dit verschijnsel bespreken, wil ik in dit verband ook nog even wijzen op de advertentie, welke de Vrijzinnige Hervormden bij de jongste kerkelijke verkiezing in Amsterdam plaatsten in „Het Volk” en waarin zij hun kandidaten aldus aanbevelen:

„De Herv. Gem. te Amsterdam is in handen van de nimmer reactionaire elementen. Daardoor staat deze gemeente vreemd tegenover de groote vragen van den nieuwen tijd. Brengt hierin verandering door, enz.”

HEPP.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Lokmiddelen.

Het is gebeurd in een stad in ons vaderland, vernaard door haar koek. Daar lag in garnizoen een officier van het leger... des Heils, die opviel door zijn lichaamslengte. Zijn blauwe uniform en

roode tricot kleedde hem, hij mocht gezien worden. Maar wat gebeurde? Op zekeren dag zag men hem over straat gaan, zijn uniform vlekvrij, zijn broek correct in de plooi, zijn houding als immer militair. Doch in de hand had hij een touw en aan dat touw — o ik wil uw kuische ooren niet kwetsen — aan dat touw — mijn pen weiger! het neer te schrijven — aan dat touw... een blierend geitje! En achter dat geitje... tientallen, honderdtallen mannen, vrouwen, kinderen, het groeide steeds aan. De heilsofficier stapte maar voort in stramme onbewogenheid, het geitje blerde, en de menschen volgden het geitje in heeste nieuwsgierigheid. Tot het gebouw van het L. d. H. bereikt was en de officier allen uitnodigde de samenkomst bij te wonen, die op het punt was aan te vangen....

Thans commandeert deze ondernemende officier het L. d. H. in een der Europeesche landen en het voorval is door verreweg de meesten vergeten. Ik vond het echter wenschelijk het geitje nog eens voor het front te roepen om z'n getuigenis te geven.

Maar u keurt het toch zeker af... hoor ik mijn lezers reeds verontwaardigd uitroepen. Ik voel mij geenszins geroepen om het af te keuren. Ik vind een volle zaal beter dan een leeg zaal... ook al zijn de menschen er in gelokt door een blierend geitje. Ik vind „eene chocolademeting” of „een kadefjeskerk” met publiek te verkiezen boven een preek voor stoelen en banken. Men moet geen paarlen voor de zwijnen werpen, maar ook geen kostelijke woorden aan ledige stoelen verspillen.

Men kan niet voor afwezigen preeken. Socialistische redenaars spreken hun publiek wel eens aan met „Aanwezigen!” In sommige samenkomsten — onbezet of verkeerd-bezet — zou men bijna zijn toespraak der waarheid getrouw moeten beginnen met: „Afwezigen!”

Wat nu het bewuste geval betreft: een geitje is een schepsel Gods en men behoeft zich voor zijn gezelschap minder te schamen dan voor dat van menig mensch. Daarbij zit er stof in tot een ontdekkende toespraak: „Menschen, jehi loop! nu allen zulk een onnoozel geitje na, begrijp je nu niet, dat je dit dwaas vindt, omdat je dwaas bent. En de dwaas zegt in zijn hart...”

Wil ik met mijn adhrisie aan het gedrag van dien heilsofficier nu zeggen, dat ik het ter navolging neerschreef? Volstrekt niet. Een originele inval wordt door nabootsing eene bespotting. Daarbij doet men zoo iets natuurlijk maar eens. Ik geef daarom dit staalje niet ter navolging, maar ter leering. Wij moeten meer begrijpen, dat zonder lokmiddelen onze zalen niet gevuld worden. Het werk der herkerstening of evangelisatie gaat nu eenmaal niet vanzelf. Als het zonder lokmiddelen gaat, prachtig. Als het niet zonder brood, koffie en koek, kerstboomen en lichtbeelden, hout-synoden en spjelbakken gaat, dan maar met die middelen en met de menschen. Het zijn natuurlijke, maar geen zondige dingen. Een visch wordt niet gevangen zonder deeg, het wild niet zonder aas. Laatst trad ik op eenige plaatsen in eene openbare samenkomst op en zag de voorste rijen bezet door „pettenjongens”, de sigaret vonkend in den mond. Ik verwachtte een moeilijken avond, maar zag mij beschaamd. De jongens luisterden goed en als er een teekenen van ongeduld wilde geven, was een wenk voldoende hem tot rust te brengen. Later kreeg ik de verklaring. De jongens waren dol op gymnastiek, maar mochten de gymnastiek alleen volgen als zij trouw kwamen op de bijbelles en zich daar behoorlijk gedroegen. En pettenjongens hebben ook kostbare zielen!

Toen men den arbeid der Jodenzending in de 18e eeuw aanving, begon men met geleerde polemieken met de Joden te voeren. Men bediende zich daarvoor van het Latijn, wat Joden noch Christenen verstonden. Dan vind ik een kerstboom, een projectielantaarn, een koffieblad, een muzieknummer, een turn-uurtje, een houtsmij cursus, ja... een geitje nog veel verstandiger!

Er zijn zoo van die onderwerpen, waarbij men zijn so easy schoonmaakt en zijn potlood aanpunt. Er zullen velen zijn — zij het ook al niet onder onze lezers — die van al deze dingen zullen zeggen: „Uit den boze! Uit den boze! Uit den boze!”

Laat ik vooropstellen, dat het gebruiken van zulke middelen uit den boze kan zijn, evenzoo goed als een rechtzinnige preek, een roerend gebed, een dierbaar woord uit den boze kan zijn. Davids lied behaagde God, maar als het zondige Israël Davids psalmen aanheft, heet het door den mond van Amos: Doe het gebier nwer liederen van mij weg. Wat uit het geloof niet is, is zonde. Daarbij zij aanstonds toegegeven, dat het gevaar voor ont-aarding bij deze lokmiddelen grooter is dan bij de prediking etc.

Maar dit vooropgesteld, moet met nadruk worden gehandhaafd, dat al deze lokmiddelen op zichzelf niet uit den boze zijn. Wanneer zij voortkomen uit sluwe berekening, compromis-zucht, begeerte om de aandacht op zichzelf te vestigen, dan moeten zij verachtelijk ter zijde worden geworpen. Maar iets anders is het, als het de liefde is, die lokt. Aardsche liefde heeft duizend rene listen, zon het met de geestelijke liefde anders zijn? Zegt de Heere niet zelf, dat Hij Zijn volk zal lokken? (Hosea 2:13). Vergeleek de Heere Jezus Zich niet bij de kloek, die de kiekens onder hare

vleugel
gezond
Zie,
van m
dan va
dachte

dan zul
on het
De lief
heiligd

Wu
ben te
wordt
van er

n.l. de
want h
tiek is
vindet

Zulke
der her
kong ge
zich ha
den gro
gemaakt
voor het
geen, b
worde
ijlings a
jes om
dravers
zijn zij

Neen, d
stokpaar
ghid mo
loppoert

Er is
Zoo zei
geest, a
stellen
ondeugd
dominee
worden

gadelijke
ten Hem
sprak ee
heilige
een won
wij stree
drukking
stellen

had Zijn
zenden,
zich van
hen, dan
Hij zou
gezelen,
alles kan
stellen

argument
ons niet
Een tw
is, dat zij
kerk.

Och an
de Filistij
vid, die
beledigde
Goliaths.

tot mij k
van Davi
minklijke
bevel na
mia moet
Jeremia

waardighe
Furizeen
menschen
en wijnu
zondaren

schande,
zich geve
Het Evi

derde stol
aan ons e
verklanken
onze hand
den onnas

Wij moe
Stokpaard
neemt een
stille trom

liezen, Me
stoot voor
graven, m
minkrijk G

Naar he

UIT H

De vers
grondwetah
bevredigend
tegen onze